

การพัฒนาหมู่บ้านสะแกรายให้เป็นชุมชนต้นแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ยั่งยืน

The Development of Sakaerai Village to be the Prototype Community of Sustainable Cultural Tourism

นิโรธ เดชกำแหง* ณิชภัทร กิระสัทธานนท์ นภัทรชรินทร์ ชูเลิศ
วัชรพล หยองอนุกุล และอัคริช กุลกรรณ์

สาขาการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

*dnriot@webmail.npru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษารูปแบบและศักยภาพการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของหมู่บ้านสะแกราย 2) พัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของหมู่บ้านสะแกรายให้เป็นต้นแบบการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ยั่งยืน ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิจัยเอกสารร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลัก ด้วยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 20 คน และตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลแบบสามเส้า ผลการวิจัยพบว่า 1) หมู่บ้านสะแกรายมีความโดดเด่นทางด้านวัฒนธรรมที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี และมีสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอแก่นักท่องเที่ยว ประชาชนในหมู่บ้านสะแกรายยังคงให้ความร่วมมือกันในการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวและกิจกรรมภายในหมู่บ้าน และ 2) หมู่บ้านสะแกรายมีแนวทางการพัฒนากิจกรรมตามองค์ประกอบการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เป็นต้นแบบให้กับหมู่บ้านอื่นได้ในด้านการอนุรักษ์ความเป็นวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมไว้และมีการจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวที่เป็นระเบียบ รวมถึงคนในหมู่บ้านยังมีความรักความหวงแหนในวัฒนธรรมของตนเอง

คำสำคัญ: ชุมชนต้นแบบ การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

Abstract

This research aims to 1) study the model and potential of cultural tourism in Sakaerai Village. 2) develop the tourism of Sakae village as a model for sustainable cultural tourism. Data were collected by documentary analysis with in-depth interviews. Key informants for interview were 20 specific samples. A qualitative research has examined the reliability of data by triangulation. The results show that 1) cultural tourism at Sakaerai Village considered outstanding which highly able to attract tourists were tradition, belief, ranges of arts and cultures, their own identity of language, as well as adequate facilities serving tourists, 2) populations in Sakaerai Village were still in collaboration to develop patterns of tourism and activities within village. This was due to village's activity contained uniqueness and ethno culture of Thai Song Dam inheriting from ancient generation.

Keywords: prototype community, cultural tourism, sustainable tourism

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่มีบทบาทการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม เป็นอุตสาหกรรมบริการที่มีศักยภาพการแข่งขัน ก่อให้เกิดรายได้และสร้างงานได้ร้อยละ 5.3 ของอัตราการจ้างงานทั้งหมดของประเทศไทย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2553) นอกจากจะสร้างรายได้ให้กับประเทศแล้ว อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวยังก่อให้เกิดธุรกิจที่เกี่ยวข้องอีกมากมาย อาทิ โรงแรม ที่พัก ร้านอาหาร ของที่ระลึก การคมนาคมขนส่ง อีกทั้งก่อให้เกิดการค้า การลงทุน การจ้างงานและช่วยกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น กลยุทธ์ทางการท่องเที่ยวจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศ (วาริษฐ์ มัชฌิมบุรุษ, 2550) อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจึงเป็นอุตสาหกรรมที่มีความเข้มแข็งจากรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายและการขยายตัวระดับสูงโดยเฉพาะการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ที่เป็นการท่องเที่ยวเพื่อศึกษาทำความเข้าใจในวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชนในท้องถิ่นการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมีความพิเศษจากการที่นักท่องเที่ยวเน้นการศึกษาหาความรู้ในพื้นที่หรือบริเวณที่มีคุณลักษณะที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม บอกเล่าถึงเรื่องราวในการพัฒนาทางสังคมมนุษย์ผ่านประวัติศาสตร์ สะท้อนให้เห็นถึงสภาวะเศรษฐกิจ สังคม ขนบธรรมเนียม ประเพณีเทศกาลและงานเฉลิมฉลอง สินค้าพื้นเมืองวัฒนธรรม (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2559) ทำให้การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมีแนวโน้มได้รับความสนใจเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ

การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้ความสำคัญกับประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศิลปวัฒนธรรมและประเพณี โดยยึดหลักที่ว่าต้องอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไว้ให้ดีที่สุด เพื่อสามารถสืบต่อถึงอนุชนรุ่นหลัง โดยการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่มีการจัดการอย่างยั่งยืนทั้งเชิงเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และทรัพยากรธรรมชาติ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548) การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมีองค์ประกอบ 3 ข้อ คือ 1) การจัดการการท่องเที่ยวที่มีจิตสำนึก มีความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศนั้นๆ 2) การจัดการการท่องเที่ยวที่สร้างความรู้และให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว 3) การจัดการท่องเที่ยวที่ประชาชนในท้องถิ่นมีบทบาท มีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมจัดทำและร่วมได้รับผลประโยชน์อย่างเสมอภาค (โชคชัย สุทธาเวศ, 2557) จังหวัดนครปฐมเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีการท่องเที่ยวหลากหลายทั้งทางสังคม เศรษฐกิจและทรัพยากรธรรมชาติ ถือได้ว่ามีความโดดเด่นทางด้านการท่องเที่ยว ทำให้มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศสนใจเข้ามาท่องเที่ยวมากขึ้น

จังหวัดนครปฐม เป็นแหล่งอารยธรรมสำคัญที่มีประวัติความเป็นมายาวนานในภาคกลาง อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ด้วยระยะทางเพียงประมาณ 56 กิโลเมตร จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์กล่าวว่า เมืองนครปฐมแต่เดิมนั้นตั้งอยู่ริมทะเล เป็นเมืองเก่าแก่ มีความเจริญรุ่งเรืองมานับตั้งแต่สมัยสุวรรณภูมิ เป็นราชธานีสำคัญในสมัยทวารวดี ในยุคนั้นนครปฐมเป็นแหล่งเผยแพร่อารยธรรมจากประเทศอินเดีย รวมทั้งพุทธศาสนา เป็นเมืองแห่งปูชนียสถานเก่าแก่ สถานที่สำคัญคือ องค์พระปฐมเจดีย์ นับเป็นร่องรอยแห่งแรกของการเผยแพร่อารยธรรมพุทธศาสนาเข้ามาในประเทศไทย ทั้งยังเป็นเมืองที่อุดมสมบูรณ์มากมายไปด้วยผลไม้ และอาหารขึ้นชื่อนานาชนิด นครปฐมจึงเป็นศูนย์กลางของความเจริญ มีชนชาติต่างๆอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่เป็นจำนวนมาก อาทิ ชาวไตโซ่งคำหรือชาวไทยทรงดำ ที่ได้เข้ามาตั้งรกรากถิ่นฐานอยู่ในจังหวัดนครปฐม ได้มีการจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ เพื่อให้เกิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชน โดยได้จัดเป็นศูนย์การเรียนรู้ ให้กับนักท่องเที่ยวที่เข้ามา ได้รู้จักวัฒนธรรม วิถีชีวิต ประเพณีของชาวไทยทรงดำมากขึ้น (ศูนย์ราชการจังหวัดนครปฐม, 2559)

ไทยทรงดำ เป็นชื่อเรียกชนชาติไทยกลุ่มหนึ่ง มีถิ่นกำเนิดในดินแดนสิบสองจุไทดินแดนแห่งนี้ตั้งอยู่บริเวณรอยต่อระหว่าง ประเทศลาว และประเทศจีน ในเอกสารทางประวัติศาสตร์และตำนานจากคำบอกเล่าเรียกกันหลายชื่อ อาทิ ลาวโซ่ง ไทยทรงดำ ไทยโซ่ง โดยถิ่นฐานเดิมของไทยทรงดำในประเทศไทยอยู่ที่จังหวัดเพชรบุรี การที่ไทยทรงดำได้อาศัยกระจายในจังหวัดต่างๆของประเทศไทยนั้น เหตุผลหนึ่งก็คือไทยทรงดำรุ่นเก่ามีความปรารถนาแรงกล้าที่จะกลับไปถิ่นฐานบ้านเกิดของตน คือ เมืองแกลง จึงพยายามเดินทางขึ้นไปทางเหนือ เมื่อถึงฤดูฝนก็พัก ณ ที่ใดที่หนึ่ง ทำนาเพื่อหาเสปียงไว้สำหรับการเดินทางต่อไป จึงตั้งหลักแหล่งอาศัยอยู่ตามทางเป็นแห่งๆ ไปเดินทางไปได้ไกลสุดที่จังหวัดพิจิตร และพิษณุโลก เราจึงเห็นว่าไทยทรงดำอาศัยอยู่ประปรายที่จังหวัดเหล่านี้ นอกจากเหตุผลนี้แล้วยังมีเหตุผลอื่น คือ การอพยพเพื่อไปหาที่ทำ

กินใหม่ ในบริเวณจังหวัดใกล้เคียง เช่น ราชบุรี สุพรรณบุรี และนครปฐม ดังนั้นไทยทรงดำที่กระจายกันอยู่ในที่ต่างๆ ของประเทศไทยล้วนแต่เป็นเชื้อชาติของไทยทรงดำที่อพยพมาจากเพชรบุรีทั้งสิ้น (ประตุสู้อีสาน, 2559) และนครปฐม ถือเป็นจังหวัดหนึ่งที่ชาวไทยทรงดำเลือกเดินทางเข้ามาอาศัยอยู่ตามพื้นที่ต่างๆ ยกตัวอย่างเช่น หมู่บ้านสะแกราย ที่ชาวไทยทรงดำเลือกมาอาศัย

บ้านสะแกรายตั้งอยู่หมู่ 9 ตำบลดอนยายหอม อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม เป็นหมู่บ้านที่เก่าแก่และมีตำนานสืบเนื่องมาจากชนเผ่าไทยทรงดำ พื้นที่นี้สมัยก่อนเป็นป่าและได้มีการอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานโดยชาวไทยทรงดำมาจากกลางพื้นที่สร้างบ้านเรือน ทำไร่ ทำนา ก่อนอพยพเข้ามาเดิมที่อาศัยอยู่ที่จังหวัดเพชรบุรีแต่พื้นที่ทำกินไม่สมบูรณ์เลยย้ายมาพื้นที่แห่งนี้และชุมชนยังคงรักษาขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมของชาวไทยทรงดำมาจนถึงปัจจุบัน อาทิ การไหว้ผีบ้านผีเรือน การแต่งกาย การทอผ้าใส่เอง การทำการเกษตร และภาษาพูด ถือได้ว่าเป็นวัฒนธรรมที่มีมาแต่ดั้งเดิมเฉพาะของคนในท้องถิ่น เป็นจุดสนใจทางการท่องเที่ยว ทางวัฒนธรรม ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาศึกษาถึงวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในชุมชน

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวและศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม รวมถึงการพัฒนาารูปแบบการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของหมู่บ้านสะแกรายให้เป็นต้นแบบการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ยั่งยืน เพื่อพัฒนาให้หมู่บ้านสะแกราย เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีน่าสนใจและเป็นที่ยู่งักมากขึ้น โดยการพัฒนาหมู่บ้านสะแกรายให้เป็นต้นแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมให้แก่หมู่บ้านอื่นๆ และสามารถพัฒนาเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ยั่งยืนของจังหวัดนครปฐมสืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงรูปแบบและศักยภาพการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ของหมู่บ้านสะแกราย จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของหมู่บ้านสะแกรายให้เป็นต้นแบบการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ยั่งยืน

แนวคิดด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึงการพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของถิ่นในปัจจุบัน (ราไพพรรณ แก้วสุริยะ, 2554) เป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวและพัฒนาสิ่งแวดล้อมควบคู่กันโดยใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้องเหมาะสม ด้วยการศึกษาและวางแผน เพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมและสุนทรียภาพแก่สมาชิกชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ตอบแทนอย่างเหมาะสม นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมเยือนสม่ำเสมอเพียงพอ แต่มีผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดอย่างยั่งยืนยาว (ฉลองศรี พิมพ์สมพงศ์, 2548) โดยพิจารณาอย่างรอบคอบถึงขอบเขตที่เหมาะสมของการพัฒนา โดยให้ความสำคัญกับขีดความสามารถในการรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยว (Carrying Capacity) ทั้งนี้ควรพยายามผลักดันให้การท่องเที่ยวได้รวบรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเศรษฐกิจของพื้นที่นั้นๆ (นิคม จารุมณี, 2553)

การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบริหารจัดการโดยใช้หลักการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (ภราเดช พยัทธิเชียร, 2552) ประกอบด้วยการอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอดีทั้งที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญ และเป็นแนวทางการทำธุรกิจในระยะยาว (Using Resource Sustainably), การลดการบริโภคที่มากเกินไปและการลดของเสียจะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการทำบำรุงสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลายในระยะยาวและเป็นการเพิ่มคุณภาพของการท่องเที่ยว (Reducing Over-consumption and Waste), การรักษาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมมีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวในระยะยาวและช่วยขนาดฐานของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (Maintaining Diversit), การประสานการพัฒนาการท่องเที่ยวเข้ากับกรอบแผนกลยุทธ์การพัฒนาแห่งชาติ การพัฒนาท้องถิ่นและการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมจะช่วยขยายศักยภาพการท่องเที่ยวในระยะยาว (Integrating Tourism into Planning), การท่องเที่ยวที่รองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจของท้องถิ่นโดยพิจารณาด้านราคาและคุณค่าของสิ่งแวดล้อมไว้ไม่เพียงแต่ทำให้เกิดการประหยัด แต่ยัง

ป้องกันสิ่งแวดล้อมไม่ให้ถูกทำลายอีกด้วย (Supporting Local Economy), การมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ของท้องถิ่น ในสาขาการท่องเที่ยวไม่เพียงแต่สร้างผลตอบแทนแก่ประชาชนและสิ่งแวดล้อมไว้ไม่เพียงแต่ทำให้เกิดการประและสิ่งแวดล้อมโดยรวม แต่ยังช่วยยกระดับคุณภาพการพัฒนาการท่องเที่ยว (Involving Local Communities), การปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอระหว่างผู้ประกอบการ ประชาชนท้องถิ่น องค์กรและสถาบันที่เกี่ยวข้อง มีความจำเป็นในการที่จะร่วมงานไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งร่วมแก้ปัญหาและลดข้อขัดแย้งในผลประโยชน์ที่แตกต่าง (Consulting Stakeholders and the Public), การฝึกอบรมบุคลากรโดยสอดแทรกแนวคิดและวิถีปฏิบัติในการพัฒนาแบบยั่งยืนต่อบุคลากรท้องถิ่นทุกระดับ จะช่วยยกระดับการบริการการท่องเที่ยว (Training Staff), การตลาดที่จัดเตรียมข้อมูลข่าวสารอย่างพร้อมมูล จะทำให้นักท่องเที่ยวเข้าใจและเคารพในสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวและจะช่วยยกระดับความพอใจของนักท่องเที่ยว (Marketing Tourism Responsibly) และการวิจัยและการติดตามตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต่อการช่วยแก้ไขปัญหาและเพิ่มผลประโยชน์ต่อแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว และนักลงทุน (Undertaking Research)

องค์ประกอบของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (วิลาสินี ภูษอกภัย, 2549) ประกอบด้วยการกำหนดขีดจำกัดและมาตรฐานเชิงนิเวศวิทยาที่สมเหตุสมผล เป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นแนวทางที่สำคัญในการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ธรรมชาติเพื่อรักษาระบบ โดยมุ่งเน้นที่การป้องกันและลดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการท่องเที่ยว และประสานประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจให้กับท้องถิ่น รวมทั้งการให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว, การกระจายกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการจัดสรรทรัพยากรใหม่ เพื่อให้เกิดผลต่อการทำงานของระบบเศรษฐกิจแก้ปัญหาความล้มเหลวเพื่อเป้าหมายสูงสุดของการดำเนินการทางเศรษฐกิจ, การควบคุมจำนวนประชากร เมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่ เราควรมีการกำหนดผู้เข้ามาเยี่ยมชมเยือนให้พอดี เพื่อที่จะให้มีการวางแผนเพื่อพัฒนาชุมชนและมีการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน ทำให้ชุมชนเกิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนยาวนาน, การอนุรักษ์ทรัพยากรพื้นฐาน เป็นการใช้อย่างยั่งยืน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างฉลาด โดยใช้ให้น้อย เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยคำนึงถึงระยะเวลาในการใช้ให้ยาวนาน และก่อให้เกิดผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด รวมทั้งต้องมีกระจายการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างทั่วถึง, การเข้าถึงแหล่งทรัพยากรอย่างสม่ำเสมอ และการเพิ่มความพยายามในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ช่วยกันดูแลรักษาให้คงสภาพเดิม ไม่ให้เกิดความเสื่อมโทรม เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิตในท้องถิ่นของตน ประชาชนมีบทบาทหน้าที่ในการปกป้อง ค้ำครอง ฟื้นฟูการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด และขีดความสามารถในการรองรับและผลลัพธ์อย่างยั่งยืน ต้องศึกษาอย่างต่อเนื่องเพื่อนำมาประเมินขีดความสามารถในการรองรับได้ของแหล่งท่องเที่ยว

แนวคิดด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการศึกษาหาความรู้ในพื้นที่หรือบริเวณที่มีคุณลักษณะที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม มีการบอกเล่าเรื่องราวในการพัฒนาทางสังคมและมนุษย์ผ่านทางประวัติศาสตร์เป็นผลเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรมองค์ความรู้ และการให้คุณค่าของสังคม สามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของคนในแต่ละชุมชนได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม หรือขนบธรรมเนียมประเพณีและความงามทางวัฒนธรรมของชุมชน โดยเป็นการนำเอาวัฒนธรรมมาใช้ประโยชน์ในการท่องเที่ยวนั้นเป็นวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุหรือลักษณะที่เป็นรูปธรรมที่จะนำมาพัฒนาให้เป็นจุดสนใจแก่นักท่องเที่ยว ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวโบราณสถาน แหล่งประวัติศาสตร์ ศาสนสถาน งานศิลปกรรม สถาปัตยกรรม นาฏศิลป์ และการละเล่นพื้นบ้าน เทศกาล งานประเพณี งานศิลปะหัตถกรรมและสินค้าท้องถิ่น ตลอดจนวิถีชีวิตความเป็นอยู่และอสังหาริมทรัพย์ของชาวไทย (สมพร มณีไมตรีจิต, 2550) เพื่อแสวงหาประสบการณ์ใหม่ๆประกอบการเรียนรู้ การสัมผัส การชื่นชมเอกลักษณ์และความงามทางวัฒนธรรมของชนต่างสังคมไม่ว่าจะเป็นในด้านศิลปะ สถาปัตยกรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ เรื่องราวและคุณค่าทางประวัติศาสตร์ รูปแบบวิถีชีวิต ภาษา การแต่งกาย การบริโภค ความเชื่อ ศาสนา และจารีตประเพณี (ส่องบุญ ปักปิ่นเพชร, 2552)

หลักการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548) ประกอบด้วยการท่องเที่ยวที่มีการศึกษารวบรวม ข้อมูลเกี่ยวกับความสำคัญ คุณค่าประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของทรัพยากรวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยว นั้น เพื่อเป็นข้อมูล ให้แก่นักท่องเที่ยวในการเพิ่มคุณค่าของประสบการณ์ในการเข้าชม ในขณะที่เดียวกันก็จะก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในมรดกทาง วัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น, การท่องเที่ยวที่มีการปลูกฝังสร้างจิตสำนึกของคนในชุมชนท้องถิ่นให้เกิดความรัก ห่วงแหน รักษารักษา และดึงชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรของตนด้วย และได้รับประโยชน์ตอบแทนจากการ ท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การจ้างงานการบริการนำเที่ยว การให้บริการขนส่ง การให้บริการที่พัก การขายสินค้าที่ระลึก เป็นต้น, การท่องเที่ยวที่มีการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความเข้าใจในวัฒนธรรมและได้รับความเพลิดเพลิน พร้อมทั้งสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว ทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม, การท่องเที่ยวที่มีการเคารพวัฒนธรรมของ เพื่อนบ้าน หรือของชุมชนอื่นรวมทั้งเคารพในวัฒนธรรม ศักดิ์ศรี และผู้คนของตนเองด้วย

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้ผู้อื่นและย้อนกลับมามองตัวเองอย่างเข้าใจในสรรพสิ่งของ โลกที่ไม่สามารถแยกตัวออกจากกันได้ ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548) ประกอบด้วยองค์ประกอบ ด้านแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น, องค์ประกอบ ด้านกระบวนการศึกษาสิ่งแวดล้อม เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการศึกษาสิ่งแวดล้อมโดยมีการศึกษาเรียนรู้สภาพแวดล้อม และระบบนิเวศในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมให้แก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว, องค์ประกอบด้านธุรกิจท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่มีการให้บริการทางการท่องเที่ยวโดยผู้ประกอบการธุรกิจ ท่องเที่ยวเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว และได้ผลตอบแทนในกำไรธุรกิจท่องเที่ยว ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา อีกทั้งช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม, องค์ประกอบ ด้านการตลาดท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่มีการค้าจนถึงการตลาดท่องเที่ยวคุณภาพ โดยแสวงหานักท่องเที่ยวคุณภาพให้ เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวคุณภาพได้รับรู้และได้ประสบการณ์จากการ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างพึงพอใจ อีกทั้งช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม, ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เป็นการตลาดท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยให้ชุมชนท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยว ทางวัฒนธรรมนั้นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือจัดการการท่องเที่ยวอย่างเต็มรูปแบบ และได้รับผลประโยชน์ตอบแทนเพื่อ กระจายรายได้สู่ท้องถิ่น และยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่น, องค์ประกอบด้านการสร้างจิตสำนึกแก่ผู้เกี่ยวข้อง กับการท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่ต้องคำนึงถึงการปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องทางการท่องเที่ยวแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยมีการ ให้ความรู้และสื่อความหมายในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ทุกฝ่ายเกิดความรัก ความหวงแหนทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

มาตรฐานคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว (Dickman, 1996) โดยแหล่งท่องเที่ยวจำเป็นต้องประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก หรือ 5A คือ

1. สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) จัดเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทาง มาท่องเที่ยว ณ สถานที่นั้นซึ่งแหล่งท่องเที่ยวสามารถแบ่งแยกเป็นสถานที่สำคัญทางศาสนา หาดทราย ชายหาด ภูเขา อุทยาน แห่งชาติ เทศกาลต่างๆ หรือสถานที่ที่มีความสวยงามเป็นเอกลักษณ์และเป็นที่โด่งดัง โดยทั่วไปแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง มักจะมีสิ่งดึงดูดใจมากกว่า 1 อย่าง เช่น ภูเก็ตซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวหลากหลาย เช่น หาดทราย กิจกรรมทางน้ำ สถาบันบันเทิง ต่างๆ รวมทั้งสถาปัตยกรรมที่น่าสนใจ
2. สิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทาง (Accessibility) ความสะดวกสบายทำให้นักท่องเที่ยวหรือคนเดินทางเข้าไป ถึงสถานที่ได้รวดเร็ว ปลอดภัย และสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น แหล่งท่องเที่ยวต้องมีระบบขนส่ง ซึ่งประกอบด้วย เส้นทาง พาหนะ สถานี ผู้ประกอบการขนส่ง มีวัตถุประสงค์ในการลำเลียงคนและสิ่งของไปยังจุดหมายปลายทาง

3. สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ (Amenity) ซึ่งหมายถึง สิ่งอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานต่อนักท่องเที่ยว เช่น สาธารณูปโภคน้ำ ไฟ โทรศัพท์ ห้องสุขา และสิ่งอำนวยความสะดวกที่นักท่องเที่ยวมีความจำเป็นต้องใช้ เช่น โรงพยาบาล ธนาคาร สำนักงาน ไปรษณีย์ การบริการในกรณีฉุกเฉินก็มีความสำคัญเช่นกัน

4. ที่พัก (Accommodation) แหล่งท่องเที่ยวควรมีจำนวนที่พักที่เพียงพอ พร้อมทั้งมีความหลากหลายด้านราคา และการบริการที่เหมาะสมต่อสถานที่ และที่พักควรอยู่ไม่ไกลจากแหล่งท่องเที่ยวมากนัก

5. กิจกรรมต่างๆ (Activity) ที่นักท่องเที่ยวสามารถกระทำในช่วงเวลาที่พำนักและท่องเที่ยว ณ สถานที่นั้น เพื่อทำให้การท่องเที่ยวและช่วงเวลาพักผ่อนของนักท่องเที่ยวน่าสนใจมากขึ้น และกิจกรรมต่างๆควรมีความหลากหลายและตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว เช่น กิจกรรมที่เกี่ยวกับการจับจ่ายใช้สอย กิจกรรมทางทะเล เช่น ดำน้ำ ว่ายน้ำ

แนวคิดด้านชุมชนต้นแบบการพัฒนาการท่องเที่ยว

ชุมชนต้นแบบการท่องเที่ยวคือ หมู่บ้านที่มีทรัพยากรที่สมบูรณ์ มีแหล่งท่องเที่ยวเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และการจัดการทรัพยากรต่างๆ รวมถึงรูปแบบการท่องเที่ยวได้อย่างลงตัวและมีระบบระเบียบมีกระบวนการจัดการกลุ่มหรือองค์กรชุมชน (เปรี๊ยะ กิจรัตน์ภร, 2548) สมาชิกเรียนรู้ที่จะแสดงออกถึงการให้เกียรติซึ่งกันและกัน (ทวีทอง หงส์วิวัฒน์, 2553) สามารถรักษาสภาพชุมชนชนบท ที่มีวิถีชีวิตผูกพันกับธรรมชาติ และกลายเป็นชุมชนที่มีชื่อเสียง ทำให้คนในชุมชนเกิดความภาคภูมิใจในชุมชนของตนเอง ภายใต้การยอมรับและเคารพสิทธิของชุมชนยอมรับในเป้าหมายของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน รวมทั้งการจัดสรรผลประโยชน์ที่ลงตัวและสร้างความพึงพอใจแก่ทั้งสองฝ่าย

การพัฒนาชุมชนต้นแบบคือการทำความเข้าใจในคุณค่าทางสังคม วัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมของพื้นที่ท่องเที่ยวอย่างลึกซึ้งโดยผ่านประสบการณ์ตรงร่วมกับเจ้าของพื้นที่หรือเจ้าของวัฒนธรรม มีคุณสมบัติทั้งในเชิงพื้นที่และเชิงกระบวนการ กล่าวคือในเชิงพื้นที่ กิจกรรมนั้นๆ ต้องมีความหลากหลายและโดดเด่นทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ และชุมชนในฐานะเจ้าของวัฒนธรรมจะต้องมีความตระหนักในศักยภาพดังกล่าว ในเชิงกระบวนการ กิจกรรมของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ นำไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม เปิดโอกาสให้มีประสบการณ์ตรงร่วมกับเจ้าของวัฒนธรรม เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการที่นำไปสู่การทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในพื้นที่ท่องเที่ยว และด้วยทิศทางนี้ นำไปสู่ความสมดุลในทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมของชุมชนอย่างยั่งยืนเป็นต้นแบบในการพัฒนาชุมชนอื่นๆต่อไป (อรอุมา เตพลกุล, 2554) รวมทั้งการค้นหากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่รวมทั้งการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวที่ดำเนินการได้จริงเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สนใจในการท่องเที่ยวที่ได้ประสบการณ์ ได้ศึกษาการดำเนินชีวิตของชุมชนและเข้าใจวิถีชีวิตวัฒนธรรม ประเพณีของชุมชนได้อย่างถ่องแท้

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาหมู่บ้านสะแกรายให้เป็นชุมชนต้นแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ยั่งยืน ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบไปด้วยคนในพื้นที่หมู่ 9 บ้านสะแกรายและนักท่องเที่ยวรวมทั้งหมด 20 คน โดยใช้การเลือกแบบเฉพาะเจาะจง

1.1 สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลดอนยายหอม (อบต.) จำนวน 1 คน

1.2 สมาชิกชุมชนสะแกราย จำนวน 14 คน

1.3 นักท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนสะแกราย จำนวน 5 คน

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 รวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการวิจัยเอกสารและสัมภาษณ์เอกสาร

2.2 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ในประเด็นของรูปแบบและศักยภาพการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของหมู่บ้านสะแกราย รวมถึงแนวทางในการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของหมู่บ้านสะแกรายให้เป็นต้นแบบการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ยั่งยืน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แนวคำถามจากการทบทวนเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เครื่องบันทึกเสียง สมุดบันทึกและตัวผู้วิจัยในฐานะที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการวิจัยเชิงคุณภาพ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ข้อมูลที่ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยวิเคราะห์ไปพร้อมๆ กับการเก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการจดบันทึก การถอดเทปบันทึกเสียงมาจัดแยกเป็นหมวดหมู่ตามประเด็นต่างๆ พิจารณาข้อมูลที่ได้แต่ละครั้งว่ามีความสมบูรณ์เพียงพอที่ตอบคำถามได้หรือไม่ และหาข้อมูลเพิ่มเติมต่อไป เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ที่สุด

4.2 วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยอาศัยวิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Description Analysis) โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูลและบันทึกข้อมูลอย่างละเอียดจากการสัมภาษณ์และสังเกต แล้วนำไปจัดเป็นหมวดหมู่แยกประเภท และวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวคิดเพื่อหาข้อสรุป

4.3 นำข้อสรุปไปผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อความถูกต้องอีกครั้งแล้วจึงจัดทำเป็นรายงานฉบับสมบูรณ์ต่อไป

5. การตรวจสอบข้อมูล ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation Method) โดยใช้วิธีการของ Denzin หลังจากที่ได้เก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ได้นำมาตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล ดังนี้ (สุภางค์ จันทวานิช, 2549)

5.1 การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) คือ การพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มานั้นถูกต้องหรือไม่ วิธีการตรวจสอบของข้อมูลนั้น จะต้องตรวจสอบแหล่งที่มา 3 แหล่ง ได้แก่ เวลา สถานที่ และบุคคล

5.2 การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation) คือการตรวจสอบว่าผู้วิจัย แต่ละคนจะได้ข้อมูลต่างกันอย่างไร แทนการใช้ผู้วิจัยคนเดียวทั้งหมด ซึ่งจะสร้างความแน่ใจได้ดีกว่าผู้วิจัยเพียงคนเดียว

5.3 การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (Theory Triangulation) คือ การตรวจสอบว่าผู้วิจัยสามารถใช้แนวคิดทฤษฎีที่ต่างไปจากเดิมตีความข้อมูลแตกต่างกันได้มากน้อยเพียงใด ซึ่งอาจทำได้ง่ายกว่าถ้ายังอยู่ในระดับสมมติฐานชั่วคราว (Working Hypothesis) และแนวคิด ขณะลงมือตีความสร้างข้อสรุปเหตุการณ์แต่ละอย่าง การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎีนี้เป็นการตรวจสอบที่ทำให้ยากกว่าการตรวจสอบด้านอื่นๆ

5.4 การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) คือการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆกัน เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน เช่น ใช้การสังเกตควบคู่กับการซักถามพร้อมกันนั้นก็ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งเอกสาร หรือทำการซักถามผู้ให้ข้อมูลสำคัญ หรืออาจซักถามผู้ให้ข้อมูลหลังจากสรุปผลการศึกษา เพื่อความแน่นอนว่าข้อสรุปนั้นเที่ยงตรงตามความเป็นจริงหรือไม่ แล้วจึงแก้ไขเป็นรายงานฉบับสมบูรณ์ต่อไป

ผลการวิจัย

1. บริบทชุมชน ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านสะแกราย มีตำนานสืบเนื่องมาจากชนเผ่าไทยทรงดำ ประชาชนส่วนใหญ่อพยพมาจากจังหวัดเพชรบุรี เนื่องจากที่นี่มีพื้นที่อุดมสมบูรณ์ มีคลองน้ำไหลผ่านมีต้นสะแกขึ้นเรียงราย จึงเป็นที่มาของชื่อหมู่บ้านสะแกราย ประชาชนในหมู่บ้านนับถือผีและขวัญ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำการเกษตร ทำไร่ ทำนา เลี้ยงกุ้ง เลี้ยงปลา ภายในหมู่บ้านยังมีศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ(บ้านลาว) ตั้งอยู่ในพื้นที่ของวัดสะแกราย โดยเปิดเป็นศูนย์การเรียนรู้ให้กับนักท่องเที่ยว ปัจจุบันวัฒนธรรมไทยทรงดำยังคงเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว เนื่องจากประชาชนยังคงรักษาวัฒนธรรมและประเพณีสืบต่อกันมา เช่น พิธีการไหว้ผี การแต่งกาย การทอผ้าใส่เอง เชื่อมโยงกับความเชื่อเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยทรงดำ เชื่อในเรื่องของการเลี้ยงผี ผีที่ไทยทรงดำนับถือเรียกว่าผีฟ้าหรือผีแถน เชื่อกันว่าเป็นผู้ให้ทั้งคุณและโทษหรือดลบันดาลให้เกิดสิ่ง

ต่างๆได้ โดยผิดพลาดใหม่มนุษย์มาเกิดเรียกว่า ผิบน้ําให้มาเกิด ผิเรื้อนหรือผิเื้อนคือผู้อยู่ในเรื้อนที่ถึงแก่กรรมแล้ว ได้แก่ บิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยาย ที่อัญเชิญมาไว้บนเรื้อนโดยการจัดให้อยู่มุมห้องเมื่อจะทำการสิ่งใดต้องบอกผีบ้านผีเรื้อน นอกจากนี้ยังมี การเช่นไหว้ประจำปี หรือที่เรียกว่า ประเพณีเสนเรื้อน (เป็นพิธีเช่นไหว้ผีเรื้อนเรื้อนของไทยทรงดำ เป็นผีพ่อ แม่ ปู่ ย่า และบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว) และยังคงวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง เช่น ภาษาพูด (ภาษาลาว) และอักษรของตนเอง อยู่(ภาษาเขียนจะบันทึกไว้ในสมุด) วัฒนธรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของประชากรในชุมชน คือ ประชากรในหมู่บ้านยังคงรักษาและอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมเดิมอยู่ เช่น ประเพณี ยกตัวอย่างเช่น ฮีตคองประเพณี (ประเพณีการเกิด มีการทำพิธี เช่นผีเรื้อน เรียกว่า วานขวัญผีเรื้อน) พิธีกรรม ยกตัวอย่างเช่นพิธีเสนเรื้อน (เป็นพิธีเช่นไหว้ผีเรื้อนเรื้อนของไทยทรงดำ เป็นผี พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย และบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว) และการละเล่นต่างๆ ยกตัวอย่างเช่น การเล่นคอนพอนแคน (เป็นการให้หนุ่มสาวได้สร้างความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันมากขึ้น โดยการโยนลูกช่วง เมื่อรับลูกช่วงได้ก็จะมาเจรจามอบของที่ระลึกให้แก่กัน ชายมักขอสไบของหญิงเป็นสื่อแทนรัก หญิงจะขอผ้าขาวม้าเป็นที่ระลึก) รวมถึงการใช้ชีวิตแบบเรียบง่ายโดยใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลัก

2. ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไทยทรงดำ ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไทยทรงดำที่เห็นได้ชัดเจน คือ ศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ(บ้านลาว) และศูนย์ทอผ้าประจำหมู่บ้าน ถือเป็น ทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อถ่ายทอดให้ลูกหลานและบุคคลภายนอกได้รู้จักกับวัฒนธรรมที่แท้จริง ไม่ว่าจะ วัฒนธรรมความเป็นอยู่ วัฒนธรรมการกิน วัฒนธรรมการแต่งกาย ที่บ่งบอกถึงความเป็นไทยทรงดำ และความแตกต่างจากที่อื่น โดยเอกลักษณ์วัฒนธรรมของหมู่บ้านไทยทรงดำนี้ ถือเป็นสิ่งดึงดูดให้นักท่องเที่ยวสนใจเข้ามาท่องเที่ยวยังหมู่บ้านสะแกกราย รวมถึงการให้ความสำคัญต่อทรัพยากร ชุมชนอยู่กับฐานทรัพยากร โดยจัดความสัมพันธ์ในลักษณะที่ถือได้ว่าเป็น “สิทธิชุมชน” ที่ได้ปฏิบัติสืบต่อกันมาตั้งแต่ในอดีต ซึ่งเป็นกระบวนการที่สัมพันธ์กันขององค์ประกอบด้านภูมิปัญญาในการเข้าถึง และการใช้ ชุมชนสามารถจัดระเบียบความสัมพันธ์ในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากทรัพยากร มีวิธีการรักษา ดูแล ซ่อมแซม หรือบำรุงให้ทรัพยากรเหล่านั้นคงอยู่ในสภาพเดิมหรือเหมือนเดิม เช่น หม้อ ไห เครื่องมือ เครื่องจักสาน ควรรักษาให้อยู่ในรูปแบบเดิมให้ได้มากที่สุด โดยความร่วมมือจากประชาชนในหมู่บ้านที่จะต้องมีการจัดการและดูแล เพื่อให้ทรัพยากรเหล่านี้คงอยู่คู่หมู่บ้านสืบต่อไป รวมถึงความโดดเด่นทางด้านวัฒนธรรมไทยทรงดำ ในปัจจุบันประชาชนยังคงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมต่างๆ ของชาวไทยทรงดำอยู่ เช่น การประกอบพิธีกรรม ประเพณี การละเล่น รวมไปถึงการใช้ชีวิตประจำวันแบบวิถีชีวิตของชาวไทยทรงดำ และการจัดงานประจำปีของชาวไทยทรงดำนั้น ถือเป็นการรวมตัวกันของชาวไทยทรงดำ ที่มีเอกลักษณ์การแต่งตัว การพูด การละเล่นในงาน ที่ทำให้ผู้มาร่วมงานได้สัมผัสถึงความเป็นไทยทรงดำได้อย่างชัดเจน

3. รูปแบบการท่องเที่ยวในพื้นที่ การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นการจัดการโดยชุมชน นักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาท่องเที่ยวภายในหมู่บ้านจะต้องทำเรื่องหรือติดต่อทางผู้ใหญ่บ้านก่อน จากนั้นผู้ใหญ่บ้านจะประสานงานไปยังลูกบ้านเพื่อเตรียมพร้อมและทำหน้าที่ต้อนรับนักท่องเที่ยว โดยมีการบริหารจัดการร่วมกันของคนในชุมชน ทั้งอาหารการกินและกิจกรรมท่องเที่ยว จะอยู่ในรูปแบบของวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชุมชน มีมีคฤหบดีประจำชุมชนเพื่อถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาความสามารถของคนในท้องถิ่น

4. มาตรฐานการท่องเที่ยวในชุมชน มาตรฐานและคุณภาพการท่องเที่ยวหมู่ที่ 9 บ้านสะแกกราย สามารถสรุปออกมาเป็นองค์ประกอบหลัก 5 ประการ ได้แก่

4.1 การเข้าถึง (Accessibility) การเดินทางไปยังหมู่บ้านสะแกกราย จะมีป้ายบอกตลอดทาง เส้นทางไม่ สลับซับซ้อน ถนนไม่ขรุขระ ปัจจุบันมีความสะดวกสบายและมีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น ทำให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้นตามลำดับ อาทิ ยานพาหนะส่วนตัวเป็นตัวช่วยให้เดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวกสบาย รถประจำทางช่วยให้การเดินทางประหยัดค่าใช้จ่ายสามารถเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างปลอดภัย การเลือกยานพาหนะในการเดินทางไป ยังสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ ความสะดวก และโอกาสของผู้เดินทาง

4.2 สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attraction) หมู่บ้านสะแกรายเป็นหมู่บ้านที่มีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ที่บ่งบอกถึงความเป็นไทยทรงดำ มีเอกลักษณ์เฉพาะ มีการสืบสานวัฒนธรรมในหมู่บ้านตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีการแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ โดยการทอผ้าใส่เอง กลุ่มผ้าทอของหมู่บ้านสะแกราย ยังคงใช้วิธีการทอผ้าแบบโบราณโดยการใช้ที่กระตุกในการทอผ้า มีการอนุรักษ์สวดลายผ้าทอแบบดั้งเดิมไว้ เช่น การทอผ้าขาวม้า ผ้าซิ่นลาว การทอผ้าที่ไม่เหมือนที่อื่น ถ้าใครอยากศึกษาวิธีการทอผ้าของไทยทรงดำ สามารถเข้ามาเรียนรู้ได้ที่หมู่บ้านสะแกราย

1) กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองสะแกราย กลุ่มผ้าทอของหมู่บ้านสะแกราย ถือได้ว่ายังคงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของตนเองตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันไว้อย่างเหนียวแน่น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นตัวช่วยที่ส่งเสริมให้หมู่บ้านสะแกรายเกิดเป็นการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม กิจกรรมการทอผ้าได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเป็นอย่างมาก ถือเป็นกิจกรรมที่ช่วยดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในชุมชน

2) ชาวไทยทรงดำยังคงเอกลักษณ์และยึดถือขนบธรรมเนียมที่ได้สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษสู่รุ่นลูก รุ่นหลานในปัจจุบัน มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย อยู่กันอย่างพอเพียง มีการทำเกษตร ทำไร่ ทำนาเป็นอาชีพหลัก เวลาว่างประชาชนจะรวมตัวกันมาทอผ้า ทอเสื่อ เพื่อนำผ้าออกจำหน่าย เป็นการเพิ่มรายได้ให้กับชุมชนในอีกทางหนึ่ง

3) ศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ(บ้านลาว) เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวไทยทรงดำในอดีตได้เป็นอย่างดี เป็นเหมือนพิพิธภัณฑ์ที่มีการจัดแสดงเรื่องราวเกี่ยวกับวิถีชีวิตของชาวไทยทรงดำในสมัยอดีต มีการจัดแสดงอุปกรณ์เครื่องใช้ในสมัยก่อนของชาวไทยทรงดำ มีลักษณะเป็นการปลูกสร้างเหมือนบ้านเรือนในอดีต ซึ่งในปัจจุบันหาชมได้ค่อนข้างยาก โดยประชาชนจะช่วยกันอนุรักษ์ไว้ โดยมีแนวทางในการอนุรักษ์ คือ การให้คนในชุมชนช่วยกันดูแลทั้งในด้านการรักษาความสะอาดและปรับปรุงภูมิทัศน์ให้เหมาะสมแก่การเรียนรู้อยู่เสมอ

4.3 สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity)

1) ที่จอดรถ สถานที่จอดรถภายในชุมชนมีความเพียงพอต่อจำนวนของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวภายในชุมชน โดยสถานที่ภายในชุมชนสามารถนำมาจัดสรรเป็นสถานที่จอดรถ ได้แก่ บริเวณวัด และบริเวณบ้านของประชาชนในชุมชน เพราะมีบริเวณกว้างขวางเพียงพอที่จะรองรับนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

2) ร้านค้า ร้านอาหาร ภายในหมู่บ้านมีร้านอาหารเพียงพอสำหรับรองรับนักท่องเที่ยว จะมีร้านอาหารตั้งอยู่เรียงรายให้นักท่องเที่ยวได้เลือกซื้อ เลือกชม ส่วนใหญ่จะเป็นร้านอาหารประเภททั่วไป เช่น ร้านอาหารตามสั่ง ร้านก๋วยเตี๋ยว ร้านขายของทั่วไป เป็นต้น

3) ถังขยะ การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน ด้านของการรักษาความสะอาด การกำจัดขยะภายในชุมชนมีมาตรฐานที่ดี มีถังขยะเพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยว ภายในแหล่งท่องเที่ยวจะมีการจัดการกับปัญหาขยะในพื้นที่เสมอ โดยการนำถังขยะมาจัดตั้งไว้ภายในหมู่บ้านและตามแหล่งท่องเที่ยว ถังขยะที่จัดตั้งไว้ในชุมชนจะมีความเหมาะสมต่อสถานที่ภายในชุมชน

4.4 ที่พัก (Accommodation) สถานที่พักรับรอง หรือ ที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวถือว่าเป็นสิ่งจำเป็น แต่การเข้ามาท่องเที่ยวภายในหมู่บ้านสะแกราย จะเป็นการท่องเที่ยวแบบ 1 วัน จึงยังไม่ได้มีการจัดการเรื่องที่พักแรม หากนักท่องเที่ยวที่มีความประสงค์จะพักค้างคืน ทางชุมชนก็จะมีจัดการที่พักให้ โดยให้นักท่องเที่ยวเข้าพักอยู่กับคนในหมู่บ้านหรือที่วัดสะแกราย

4.5 การมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ (Activity)

1) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว การทำกิจกรรมต่างๆของนักท่องเที่ยวที่เข้ามา จะถูกจัดขึ้นโดยคนในหมู่บ้านที่เป็นผู้นำในการทำกิจกรรมต่างๆ พร้อมทั้งให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว เช่น การทอผ้า โดยประชาชนจะเป็นคนสาธิตหรือสอนนักท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม นอกจากจากได้รับความรู้จากประชาชนแล้ว จะมีกิจกรรมอื่นๆอีกมากมาย เช่น การทำการเกษตร เลี้ยงกุ้ง การชมวิถีชีวิตความเป็นอยู่ โดยนักท่องเที่ยวที่สนใจจะแจ้งประชาชนไว้ล่วงหน้า เพื่อให้ประชาชนได้จัดเวลาการทำกิจกรรม

2) ด้านการรับรู้ การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนในด้านของการรับรู้ ประชาชนในชุมชนทุกคนสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสาร งานกิจกรรม ประเพณีที่จะเกิดขึ้นภายในชุมชนได้เป็นอย่างดี เนื่องจากภายในชุมชนมีการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง และให้ประชาชนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดงานและประเพณีภายในชุมชน

3) การวางแผนและการตัดสินใจ ผู้นำชุมชนและคนในชุมชนจะมีการประชุมและมีกระบวนการวางแผนในการจัดงานเทศกาลของชุมชน โดยการเรียกประชามารวมตัวกันเพื่อปรึกษาหารือในเรื่องของการจัดงานว่าจะมีการจัดงานออกมาในรูปแบบใด ภายในงานจะมีการจัดแสดงการละเล่นอะไรบ้าง ประชาชนทุกคนจะมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นพร้อมช่วยกันเสนอในด้านของกิจกรรมหรืองานที่จะเกิดขึ้น

5. องค์ประกอบการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ในด้านทรัพยากรทางวัฒนธรรม คนในชุมชนรู้จักวัฒนธรรมของตนเองและในขณะเดียวกันยังช่วยกันดูแลรักษาวัฒนธรรมของตนไว้ เพื่อเป็นการสืบสานและอนุรักษ์วัฒนธรรมของชุมชนที่มีมาอย่างยาวนานให้คงอยู่ต่อไป ชาวบ้านได้มีการสอนลูกหลานให้ตระหนักถึงความเป็นตัวตนของชาติพันธุ์ไทยทรงดำเอาไว้ เพื่อไม่ให้วัฒนธรรมความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนเหล่านี้สูญหายไป

6. การพัฒนาหมู่บ้านสะแกรายให้เป็นชุมชนต้นแบบการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

6.1 ด้านวัฒนธรรม หมู่บ้านสะแกรายเป็นชุมชนต้นแบบทางด้านวัฒนธรรม คือ มีประเพณีที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน พิธีกรรมต่างๆ เช่น พิธีการเส่นเรือ และยังมีประเพณีประจำปีที่ทางหมู่บ้านสะแกรายจัดงานขึ้นทุกวันที่ 8 สิงหาคมของทุกปี คืองานวัฒนธรรมประเพณีไทยทรงดำ เป็นงานรื่นเริงที่ทุกคนในชุมชนมาร่วมงานกัน รวมไปถึงประชาชนที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงและนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาร่วมงานเป็นจำนวนมาก ภายในงานมีการจัดกิจกรรมมากมาย ได้แก่ การรำแคนและมีการแต่งกายด้วยชุดไทยทรงดำ เพื่อเป็นการอนุรักษ์และเป็นสิ่งที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวภายในชุมชน

6.2 ด้านรูปแบบกิจกรรมทางวัฒนธรรม ศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ (บ้านลาว) เป็นสถานที่ที่จัดแสดงอุปกรณ์ข้าวของเครื่องใช้ตั้งแต่อดีตที่ชาวไทยทรงดำใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันและประกอบอาชีพในสมัยโบราณ ในปัจจุบันหาได้ค่อนข้างยาก ที่บ่งบอกถึงวิถีชีวิตของชาวไทยทรงดำในอดีตได้เป็นอย่างดี วัฒนธรรมของหมู่บ้านสะแกรายเป็นสิ่งที่ประชาชนในชุมชนยึดถือปฏิบัติกันมาเป็นเวลานาน คนในชุมชนรู้จักวัฒนธรรมของตนเอง และในขณะเดียวกันยังช่วยกันดูแลรักษาวัฒนธรรมของตนไว้ เพื่อเป็นการสืบสานและอนุรักษ์วัฒนธรรมของชุมชนที่มีมาอย่างยาวนานให้คงอยู่ต่อไป ชาวบ้านบางส่วนได้มีการสอนลูกหลานให้ตระหนักถึงความเป็นความเป็นตัวตนของชาติพันธุ์ไทยทรงดำเอาไว้ เพื่อไม่ให้วัฒนธรรมความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนเหล่านี้สูญหายไป

6.3 ด้านคนในชุมชน ประชาชนทุกคนมีการจัดประชุมปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอ ในแต่ละคนจะมีสิทธิ์เสนอความคิดเห็นหรือข้อขัดแย้ง รวมถึงเสนอปัญหาต่างๆ เพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้น

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาทั้งสองวัตถุประสงค์คือ วัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษารูปแบบและศักยภาพการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของหมู่บ้านสะแกราย ตำบลดอนยายหอม อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของหมู่บ้านสะแกรายให้เป็นต้นแบบการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ยั่งยืนให้แก่หมู่บ้านอื่นๆ นำไปสู่คำตอบว่า หมู่บ้านสะแกรายเป็นหมู่บ้านที่เก่าแก่และมีตำนานสืบเนื่องมาจากชนเผ่าไทยทรงดำ และยังคงรักษาขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมของชาวไทยทรงดำมาจนถึงปัจจุบัน ก่อให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีความสำคัญอยู่ 3 ด้าน คือ

1. สังคม ประชาชนในหมู่บ้านสะแกราย มีความสามัคคี กระตือรือร้นในการทำงาน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่จะพัฒนาหมู่บ้านให้ก้าวหน้า จัดระบบในหมู่บ้านให้เป็นระเบียบ หมู่บ้านสะอาด ประชาชนในหมู่บ้านมีความเป็นมิตร

เอื้อเพื่อผิวเผิน มีน้ำใจไมตรี พร้อมทั้งต้อนรับนักท่องเที่ยวอยู่เสมอ ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจและกลับมาเที่ยวซ้ำอีก รวมถึงการบอกปากต่อปากที่จะทำให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นภายในหมู่บ้าน

2. เศรษฐกิจ ภายในหมู่บ้านสะแกราย มีการผลิตผ้าทอเพื่อออกจำหน่ายให้กับชาวไทยทรงดำของหมู่บ้านอื่น ซึ่งถือเป็นสินค้าที่สร้างรายได้ให้กับหมู่บ้านสะแกราย เป็นสินค้าที่ผลิตเอง มีความเป็นเอกลักษณ์ไทยทรงดำของหมู่บ้านสะแกรายไม่เหมือนที่อื่น โดยการออกจำหน่ายนั้น จะมีการตั้งบูธในพื้นที่จังหวัดต่างๆ ถือเป็นช่องทางการจำหน่ายที่มีผลตอบรับที่ดี เพราะผ้าทอของหมู่บ้านสะแกรายนั้นเป็นที่สนใจของชาวไทยทรงดำทั่วประเทศที่เข้ามาอุดหนุนอยู่เสมอ จึงมีการผลิตออกจำหน่ายให้กับชาวไทยทรงดำทั้งในและนอกหมู่บ้านจนถึงปัจจุบัน ทำให้ผ้าทอของหมู่บ้านไม่เลือนหาย และยังเป็นที่ยอมรับของชาวไทยทรงดำตลอดมา

3. สิ่งแวดล้อม ทางชุมชนมีการใช้ทรัพยากรต่างๆอย่างรู้คุณค่า โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อธรรมชาติมากกว่าผลกระทบต่อมนุษย์และได้มีการสอดส่องดูแล บำรุง ซ่อมแซมอยู่เสมอ จึงทำให้ทรัพยากรต่างๆที่มีอยู่ มีความอุดมสมบูรณ์และสามารถใช้งานได้อย่างยั่งยืน

หมู่บ้านสะแกราย ถือเป็นหมู่บ้านที่มีความเพียบพร้อมทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งถือเป็นต้นแบบที่ดีให้กับหมู่บ้านใกล้เคียงหรือหมู่บ้านอื่นๆ ไม่ว่าจะทางวัฒนธรรมที่บ่งบอกถึงเอกลักษณ์ความเป็นไทยทรงดำของหมู่บ้านสะแกราย รูปแบบกิจกรรมที่ประชาชนจัดให้กับนักท่องเที่ยว และประชาชนทุกคนที่ให้ความร่วมมือกันในการพัฒนาการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในหมู่บ้าน เพื่อไม่ให้เกิดความบกพร่องทางการท่องเที่ยว ถือเป็นต้นแบบทางการท่องเที่ยวที่ดี โดยสามารถอธิบายแบ่งออกตามวัตถุประสงค์ 3 ด้าน ดังนี้

1. วัฒนธรรม ชาวไทยทรงดำมีเอกลักษณ์ของตนเอง ทั้งเรื่องภาษา การแต่งกาย โดยชาวไทยทรงดำชอบใช้เครื่องแต่งกายสีดำหรือสีครามเข้มจนเกือบดำ ลักษณะบ้านเรือนของชาวไทยทรงดำเป็นแบบโบราณดั้งเดิม เป็นบ้านแบบเครื่องผูกวัสดุที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นไม้ไผ่ โครงสร้างหลังคาสูงชัน มุงด้วยหญ้าแฝก ที่บ่งบอกถึงความเป็นไทยทรงดำอย่างชัดเจน ภายในหมู่บ้านยังมีการจัดสร้างศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ(บ้านลาว) อยู่บริเวณหน้าวัดสะแกราย ศูนย์วัฒนธรรมนี้จะมีการจัดแสดงข้าวของเครื่องใช้ในสมัยก่อนของชาวไทยทรงดำ เช่น หม้อ ไห เครื่องมือ เครื่องจักสาน เป็นทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อคงความเป็นเอกลักษณ์ของหมู่บ้านไทยทรงดำ ที่จัดเป็นศูนย์เรียนรู้ภูมิปัญญาไทย เพื่อเผยแพร่วัฒนธรรมให้กับนักท่องเที่ยวทุกคนที่เข้ามาภายในหมู่บ้าน นักท่องเที่ยวที่เข้ามามีหลายประเภท อาจจะมีทั้งเข้ามาท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตของประชาชน หรือเข้ามาดูงานเพื่อนำไปพัฒนาหมู่บ้านของตนเอง โดยหมู่บ้านสะแกรายถือเป็นหมู่บ้านที่มีวัฒนธรรมหลากหลาย การที่นักท่องเที่ยวเข้ามา นอกจากจะได้รับความรู้เพิ่มเติมแล้ว ยังได้สัมผัสความเป็นไทยทรงดำเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย หมู่บ้านอื่นที่มีความสนใจในเรื่องของวัฒนธรรมไทยทรงดำ สามารถนำไปจำลองเพื่อให้ความรู้แก่ผู้อื่น ที่เผยแพร่ข้อมูลได้อีกหลากหลายช่องทาง เพื่อให้เกิดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวใหม่ๆได้อีกด้วย

2. รูปแบบกิจกรรม ในการจัดกิจกรรมของหมู่บ้านสะแกราย จะมีขั้นตอนการทำกิจกรรมที่ทางหมู่บ้านจัดเตรียมไว้ให้ ทั้งเรียนรู้การทอผ้าด้วยตนเอง เข้าชมศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมไทยทรงดำ การชมวิถีชีวิตการทำเกษตรเลี้ยงกุ้ง ที่สามารถให้นักท่องเที่ยวได้สนุกสนานเต็มที่กับกิจกรรมที่ทางหมู่บ้านจัด ถือเป็นกิจกรรมสร้างสรรค์ที่สามารถเป็นต้นแบบให้กับที่อื่นได้ เพราะถือเป็นตัวอย่างกิจกรรมที่ส่งเสริมความรู้ให้กับนักท่องเที่ยว โดยหมู่บ้านอื่นสามารถนำไปปรับปรุงพัฒนาหมู่บ้านของตนเองได้ และยังช่วยให้กิจกรรมภายในหมู่บ้านเกิดการพัฒนา ทำให้หมู่บ้านกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

3. คนในชุมชน การที่จะเป็นต้นแบบที่ดีให้กับหมู่บ้านอื่นหรือนักท่องเที่ยวได้ ประชาชนในหมู่บ้านถือเป็นสิ่งสำคัญมาก การมีความสามัคคีปรองดองกัน มีปัญหาที่ช่วยกันแก้ไข การทำงานที่ออกมามีคุณภาพย่อมมีความน่าเชื่อถือและได้รับความไว้วางใจแก่ผู้ที่เข้ามา การอยู่ร่วมกันของคนในชุมชนจึงถือเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงคนในชุมชนได้ โดยอุปนิสัยชาวไทยทรงดำของหมู่บ้านสะแกรายจะรักสงบ ซื่อสัตย์ อดทน ขยันขันแข็ง มีความรักและสามัคคีในหมู่คณะ รักความสนุกสนานเพลิดเพลิน จึงสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักท่องเที่ยวและหมู่บ้านใกล้เคียงได้เป็นอย่างดี

จากสรุปผลการวิจัยดังกล่าวสามารถสรุปเป็นแผนภาพการพัฒนาหมู่บ้านสะแกรายให้เป็นชุมชนต้นแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ยั่งยืน ตำบลคอนยายหอม อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1: การพัฒนาหมู่บ้านสะแกรายให้เป็นชุมชนต้นแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ยั่งยืน ตำบลคอนยายหอม อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษารูปแบบและศักยภาพการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของหมู่บ้านสะแกราย ตำบลคอนยายหอม อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของหมู่บ้านสะแกรายให้เป็นต้นแบบการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ยั่งยืนให้แก่หมู่บ้านอื่นๆ ต่อไป

จากการศึกษาถึงรูปแบบและศักยภาพของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม หมู่บ้านสะแกราย ตำบลคอนยายหอม อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม พบว่า การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของหมู่บ้านสะแกรายมีความโดดเด่นที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี ก็คือ ประเพณี ความเชื่อ มีศิลปวัฒนธรรมที่หลากหลาย รวมถึงมีภาษาที่เป็นอัตลักษณ์ของตนเอง ทั้งยังมีความหลากหลายของชาติพันธุ์ที่อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างน่าอัศจรรย์ มีการจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวที่เป็นระเบียบ คนในหมู่บ้านยังมีความรักความหวงแหนในวัฒนธรรมของตนเอง รวมถึงการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในประเทศไทยที่เป็นอีกเครื่องมือในการพัฒนาและจัดการในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนต่อเนื่อง มีคุณภาพและความสมดุลของแหล่งท่องเที่ยว โดยนิคม จารุมณี (2553) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไว้ว่า จะเน้นความสำคัญของการควบคุมศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว การให้ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของการท่องเที่ยว การเอาใจใส่ดูแลจำนวนและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว และการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ควรพิจารณาอย่างรอบคอบถึงขอบเขตที่เหมาะสมของการพัฒนา โดยให้ความสำคัญกับขีดความสามารถในการรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยว (Carrying Capacity) ควรพยายามผลักดันให้การท่องเที่ยวได้รวบรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเศรษฐกิจของพื้นที่นั้นๆ ดังที่สมพร มณีไมตรีจิต (2550) ได้กล่าวถึงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไว้ว่า การที่นำเอาวัฒนธรรมมาใช้ประโยชน์ในการท่องเที่ยวนั้นเป็นวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุ

หรือลักษณะที่เป็นรูปธรรม ที่จะนำมาพัฒนาให้เป็นจุดสนใจแก่นักท่องเที่ยว ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวโบราณสถาน แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ศาสนสถาน งานศิลปกรรม สถาปัตยกรรม นาฏศิลป์ และการละเล่นพื้นบ้าน เทศกาล งานประเพณี และสินค้าท้องถิ่น ตลอดจนวิถีชีวิตความเป็นอยู่และอัธยาศัยไมตรีของคนไทย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของหมู่บ้านสะแกรายให้เป็นต้นแบบการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ยั่งยืนให้แก่หมู่บ้านอื่นๆ ต่อไป พบว่า ประชาชนในหมู่บ้านสะแกรายยังคงให้ความร่วมมือกันในการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวและกิจกรรมภายในหมู่บ้าน เนื่องจากว่ากิจกรรมในหมู่บ้านมีเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ไทยทรงดำที่สืบทอดต่อกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ พร้อมกันนั้นกิจกรรมการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน ยังช่วยเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในหมู่บ้าน ที่ช่วยให้ประชาชนในหมู่บ้านนั้นมีรายได้จากการเข้ามาของนักท่องเที่ยว ก่อให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยอรอุมา เทพละกุล (2554) ได้กล่าวถึงหลักการพัฒนาชุมชนต้นแบบว่า เครื่องมือที่นำไปสู่ความยั่งยืนของชุมชนคือ ชุมชนต้องมีความตระหนักในคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติของตนเอง ในขณะเดียวกันก็มีความพร้อมที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับนักท่องเที่ยว ผ่านการทำกิจกรรมร่วมกันในช่วงระยะเวลาหนึ่ง และผลที่จะตามมาในท้ายที่สุดก็คือ ความสมดุลทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมของชุมชนอย่างยั่งยืน เพื่อเป็นต้นแบบในการพัฒนาชุมชนอื่นๆต่อไป ดังที่ ชีระ สีนเดชาธิ์ (2554) ได้กล่าวถึงหลักการพัฒนาชุมชนต้นแบบว่า สร้างฐานความรู้ ความเข้าใจในแนวคิดของการท่องเที่ยวและเผยแพร่ไปยังภาคส่วนต่างๆที่เกี่ยวข้อง ให้สามารถเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน การพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมของชุมชนนั้นๆ และได้ศึกษาวิธีการดำเนินชีวิตของชุมชนเข้าใจวิถีชีวิตวัฒนธรรม ประเพณีของชุมชนได้อย่างถ่องแท้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งนี้

1. จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับศักยภาพของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม หมู่บ้านสะแกราย ทำให้เห็นถึงศักยภาพที่เพิ่มมากขึ้น ในเรื่องของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประเพณี ที่มีมาแต่ช้านาน รวมไปถึงการเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากขึ้น

2. จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวและกิจกรรมภายในหมู่บ้านให้เป็นการท่องเที่ยวต้นแบบทางวัฒนธรรมที่ยั่งยืนของหมู่บ้านสะแกราย ที่สามารถทราบถึงรูปแบบการท่องเที่ยวและการจัดกิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1. ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปผู้ทำวิจัยควรศึกษาในเรื่อง การส่งเสริมรูปแบบกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านสะแกราย อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม เพื่อเป็นการส่งเสริมให้มียุทธศาสตร์เดินทางเข้ามาทำกิจกรรมภายในหมู่บ้าน เช่น ชมประเพณี วัฒนธรรม และทำกิจกรรมร่วมกับชาวบ้าน รับประทานอาหารพื้นบ้าน เรียนรู้การทอผ้า ชมพิพิธภัณฑ์บ้านลาว

2. ควรศึกษาแนวทางการจัดการการเรียนรู้พิพิธภัณฑ์ไทยทรงดำ(บ้านลาว)ของหมู่บ้านสะแกราย อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม เพื่อส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวได้รู้จักกับพิพิธภัณฑ์ของหมู่บ้านสะแกรายมากยิ่งขึ้น รวมไปถึงตระหนักถึงเอกลักษณ์ของชาวไทยทรงดำมากยิ่งขึ้น

3. ควรศึกษาแนวทางการส่งเสริมประเพณีชาวไทยทรงดำของหมู่บ้านสะแกรายให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยทรงดำ ให้ได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้นจากนักท่องเที่ยว

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2559). <http://www.mots.go.th>, เข้าถึงเมื่อ 23 ธันวาคม.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2546). การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, กรุงเทพฯ:การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- ฉลองศรี พิมพ์สมพงศ์. (2546). การวางแผนและพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- โชคชัย สุทธาเวช. (2557). การปฏิรูปแรงงานสัมพันธ์ไทย. กรุงเทพฯ: รัฐสภาสาร.
- ทวีทอง หงส์วิวัฒน์. (2553). โครงการต้นแบบการพัฒนาการท่องเที่ยว. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภณการพิมพ์.
- นิคม จารุมณี. (2553). การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: เพรสแอนด์ดีไซน์.
- ประตูสู่อีสาน. (2559). www.isangate.com. เข้าถึงเมื่อ 23 ธันวาคม.
- เป็รื่อง กิรรัตน์กร. (2548). แนวคิดวัฒนธรรมชุมชนในงานพัฒนา. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา.
- ภราเดช พยัฒวีเชียร. (2552). การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ร่วมด้วยช่วยกัน.
- ร่ำไพพรรณ แก้วสุริยะ. (2554). การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน. เอกสารประกอบการบรรยายโครงการเผยแพร่ความรู้ด้านการท่องเที่ยวผ่านเว็บไซต์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วารัชต์ มัชฌิมบุรุษ. (2550). รูปแบบการบริหารจัดการท่องเที่ยวพำนักระยะยาวสำหรับนักท่องเที่ยวบัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- วิลาสินี ภูษอกภัย. (2549). การพัฒนาที่ยั่งยืนกรณีศึกษาประเทศไทยจากแง่มุมทางวัฒนธรรมต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้.
- ศูนย์ราชการจังหวัดนครปฐม. (2559). <http://www.nakhonpathom.go.th>. เข้าถึงเมื่อ 23 ธันวาคม.
- สมพร มณีไมตรีจิต. (2550). บทบาทวัฒนธรรมไทยกับการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- ส่องบุญ ปักปิ่นเพชร. (2551). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมชนเผ่าเย้ากรณีศึกษาบ้านห้วยชมภู อำเภอเมืองจังหวัดเชียงราย.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2549). วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 14) กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรอุมา เตพะละกุล. (2554). การสร้างและการธำรงรักษาความยั่งยืนของชุมชนชนบทให้เป็นต้นแบบการท่องเที่ยว. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Dickman, S. (1996). *Tourism: An introductory text* (2nd ed.). Sydney : Hodder Education.